

Uitspraak Uitgelicht

In deze rubriek een kort commentaar bij een actuele uitspraak.

Jorg Werner – mr. J. Werner is advocaat bij Hagg & Van Koesveld Advocaten en docent bij OSR Juridische Opleidingen.

Volle toetsing aan het belang van het kind is een rechterlijke taak

EHRM 8 NOVEMBER 2016, EL GHATET T. ZWITSERLAND, 56971/10

Op 8 november jl. benadrukte het EHRM, explicieter dan in eerdere jurisprudentie, dat ook de nationale rechter het belang van het kind tot de kern van zijn overwegingen moet maken en er cruciaal gewicht aan moet toekennen. Jorg Werner bepleit dat de Nederlandse bestuursrechter intensiever toetst in art. 8 EVRM-zaken waarbij kinderen betrokken zijn.

1. Feiten en procedure

De zaak gaat over een vader en een zoon. De vader vlucht in 1997 uit Egypte naar Zwitserland, zijn gezin daarbij achterlatend. Zijn asielaanvraag wordt afgewezen. In 1999 trouwt de vader met een Zwitserse vrouw en verkrijgt alsnog een verblijfsvergunning. Een jaar daarop krijgt het stel een dochter. In 2002 brengt de zoon zijn vader een bezoek van drie maanden. In 2003 vestigt de zoon zich in Zwitserland in het kader van gezinshereniging. Na anderhalf jaar keert hij echter terug naar zijn moeder in Egypte, vanwege problemen op school en met zijn stiefmoeder. In 2006 scheiden de vader en de stiefmoeder van elkaar; de dochter van het stel gaat bij de moeder wonen. Vervolgens wordt een nieuw verzoek om toelating voor de zoon voor verblijf bij zijn vader ingediend. De Zwitserse autoriteiten wijzen de aanvraag af omdat hij niet aan de nationale criteria voldoet en tevens omdat artikel 8 EVRM daartoe, gegeven de omstandigheden, niet strekt. De nationale rechterlijke procedure eindigt bij het *Tribunal Federal*, dat oordeelt dat de vader-zoon-relatie niet beslissend kan zijn, hoewel vader het ouderlijk gezag heeft. Het weegt daarbij mee dat de vader niet direct na toelating in Zwitserland een verzoek om gezinshereniging heeft ingediend, dat de zoon in Egypte tot zijn 18e achttiende is verzorgd door zijn moeder en grootmoeder en daar sterke sociale binding zou hebben, dat hij eerder naar Egypte is teruggekeerd na integratieproblemen en dat een nieuwe start in Zwitserland waarschijnlijk nog moeilijker zou zijn gelet op zijn leeftijd. Het *Tribunal Federal* weegt mee dat de vader in Zwitserland een sterke band onderhoudt met zijn dochter en dat verhuizing naar Egypte daarmee niet in de lijn der verwachtingen ligt. Het Zwitserse Hof vindt al met al echter niet dat voldoende is aangetoond dat verblijfsweigering aan de zoon een schending van artikel 8 EVRM oplevert. Ter onderbouwing van die conclusie wordt nadrukkelijk gewezen op het verschil met de

zaak *Tuquabo-Tekle*,¹ waarbij de moeder, als enige ouder, wel gelijk om gezinshereniging had verzocht en de oma, die de dagelijkse zorg voor het kind op zich nam, het kind van school had gehaald en wilde uithuwelijken.

In de behandeling van de zaak geeft het EHRM eerst aan welke algemene beginselen in een zaak als onderhavige relevant zijn, waarbij het sterk leunt op de ontvankelijkheidsbeslissing in de zaak *I.A.A. t. het Verenigd Koninkrijk*.² De meeste van deze beginselen zijn klassiekers die in haast elk arrest van het EHRM over gezinsmigratie zijn terug te vinden. Interessanter wordt het wanneer het Hof de algemene beginselen toespitst op de specifieke zaak. Het Hof categoriseert de zaak als een zaak die zowel om gezinsleven als om migratie gaat en waarbij de migrant(en) al voor toelating tot het gastland gezinsleven zijn aangegaan in hun land van herkomst en waarbij kinderen zijn achtergebleven. Het Hof stelt dat bij een dergelijke zaak twee vragen relevant zijn: ten eerste of de ouders die hun kinderen hebben achtergelaten dit hebben gedaan zonder enige gedachte over een latere hereniging; ten tweede of toelating van de kinderen de meest geschikte manier is om het gezinsleven voort te zetten. Bij de laatste vraag komt relevantie toe aan de aanwezigheid van 'insurmountable obstacles' en 'major impediments'.³ Vervolgens benadrukt het Hof de grote relevantie die bij de toets aan artikel 8 EVRM toekomt aan het zwaarwegend belang van het 'belang van het kind'. Wat betreft de inhoud van dit belang geeft het daarbij aan dat vooral gelet moet worden op de *Sen*⁴-criteria (later ook herhaald in onder andere *Tuquabo-Tekle*⁵): de leeftijd van de kinderen, de situatie van de kinderen in het land van herkomst en de mate waarop het/de kind(eren) afhankelijkheid is/zijn van hun ouder(s). Hoewel het Hof oordeelt dat het 'belang van het kind' niet gebruikt mag worden als troefkaart die zomaar tot toelating van kinderen verplicht, geeft het vervolgens helder weer welke grote betekenis dit beginsel dient toe te komen in nationale procedures: 'the domestic courts must place the best interests of the child at the heart of their considerations and attach crucial weight to it'.⁶

1 EHRM 1 december 2005, *JV* 2006/34 m. nt. Van Walsum.

2 EHRM 8 maart 2016, *I.A.A. e.a. t. het VK*, *JV* 2016/149 m. nt. Boeles.

3 EHRM 8 november 2016, *El Ghatet t. Zwitserland*, 56971/10, par. 43-45.

4 EHRM 21 december 2001, *Sen t. Nederland*, *JV* 2002/30 m. nt. Van Walsum, r.o. 37.

5 EHRM 1 december 2005, *Tuquabo-Tekle t. Nederland*, *JV* 2006/34 m. nt. Van Walsum, par. 44.

6 EHRM 8 november 2016, *El Ghatet t. Zwitserland*, 56971/10, par. 46.

Vervolgens koppelt het Hof het voorgaande heel direct aan het subsidiariteitsbeginsel. Het benadrukt dat de nationale autoriteiten vanuit hun mogelijkheid om direct contact te hebben met de betrokkenen in een zaak, de beste positie hebben om het 'belang van het kind' vast te stellen. Daarbij komt hen een *margin of appreciation* toe. Het Hof oefent hier slechts toezicht op uit en controleert of de algemene principes van artikel 8 EVRM zijn toegepast, in het bijzonder of er in de overwegingen van de nationale rechterlijke instanties voldoende rekening is gehouden met het 'belang van het kind'. De overwegingen van de nationale rechters moeten specifiek ingaan op de omstandigheden van de individuele zaak, om zodoende het daadwerkelijk toezicht van het EHRM mogelijk te maken.⁷ Het Hof sluit deze paragraaf van het arrest over de verhouding tussen het Hof en de nationale beoordeling af met een duidelijke conclusie: 'Where the reasoning of domestic decisions is insufficient, with any real balancing of the interests in issue being absent, this would be contrary to the requirements of Article 8 of the Convention'.⁸

Niet eerder heeft het Hof in een gezinsmigratiezaak over toelating zo nadrukkelijk uitgesproken dat het 'belang van het kind'-beginsel ook door de nationale rechter moet worden toegepast.

Na het uiteenzetten van voornoemde algemene beginselen, komt het Hof tot toepassing van die beginselen op de onderhavige zaak. Belangrijke overwegingen daarbij zijn dat het Hof oordeelt dat op basis van de omstandigheden geen eenduidige conclusie is te trekken over de vraag of de vader bij zijn komst naar Zwitserland gelijk zijn zoon over wilde laten komen. Meer duidelijkheid is er wat het Hof betreft over de mogelijkheden om het gezinsleven in Egypte uit te oefenen; nu vader een sterke band onderhoudt met zijn Zwitserse dochter, kan dat niet van hem worden verwacht. Wat betreft de zoon benadrukt het Hof dat de zaak verschilt van de zaken *Sen en Tuquabo-Tekle*; waar het in eerstgenoemde zaak ging om gezinshereniging met beide ouders en in de tweede zaak om gezinshereniging met één ouder omdat de andere ouder was overleden, gaat het in onderhavige zaak om gezinshereniging met de vader, terwijl het kind op het moment van de aanvraag voor gezinshereniging nog met zijn moeder woonde. Gelet daarop is er geen indicatie dat gezinshereniging in Zwitserland in dit geval per se in het 'belang van het kind' is. Het Hof overweegt dat de zoon, door het grootste gedeelte van zijn leven in Egypte te verblijven, erg sterke banden heeft met dit land. Op het moment van de aanvraag was hij bovendien al ruim 15 jaar oud en niet meer zo afhankelijk van ouderlijke zorg als jongere kinderen. Ook zijn er volgens het Hof voor het overige geen ernstige belangen voor de zoon bekend, vergelijkbaar met de omstandigheden in de zaak *Tuquabo-Tekle*.

Wat hier ook van zij, het Hof oordeelt dat er gelet op alle eerder genoemde algemene criteria geen heldere conclusie getrokken kan worden over de vraag of het belang van gezinshereniging het belang van de Zwitserse staat heeft overtroffen. Maar hadden de nationale autoriteiten een diepgaande afweging van de betrokken belangen gemaakt, in het bijzonder aangaande het 'belang van het kind', en daarbij relevante en

toereikende argumentatie naar voren gebracht, dan had het Hof niet geconcludeerd dat de nationale autoriteiten hebben gefaald om een *fair balance* te vinden, en evenmin dat zij de grenzen van de *margin of appreciation* hebben overschreden. Het Hof oordeelt echter anders. Het oordeelt dat de *Tribunal Federal* in deze zaak, waarbij de zoon nog minderjarig was op het moment van de aanvraag, een korte en oppervlakkige onderbouwing heeft gegeven van zijn oordeel. Het Zwitserse Hof heeft daarmee, in strijd met de eerder besproken algemene beginselen, het belang van de zoon niet tot de kern van haar overwegingen gemaakt. Gelet daarop concludeert het EHRM dat er sprake is van een schending van artikel 8 EVRM.

2. Analyse

Twee (samenhangende) aspecten maken deze uitspraak bijzonder. Ten eerste de wijze waarop het Hof de 'belang van het kind'-toets (mede) neerlegt bij nationale rechterlijke instan-

ties, ten tweede de nadruk op het subsidiariteitsbeginsel. Voor wie de jurisprudentie van het EHRM een beetje volgt, mag het geen verrassing zijn dat het Hof grote betekenis toekent aan het 'belang van het kind.' In gezinsmigratiezaken is er inmiddels sprake van een lange lijst aan arresten van het EHRM waarin onder – expliciete of impliciete – verwijzing naar artikel 3 van het IVRK wordt geoordeeld dat het 'belang van het kind' een primaire overweging dient te zijn in de belangenafweging in het kader van artikel 8 EVRM.⁹ In de *El Ghatet*-zaak wordt deze lijn doorgezet, maar ook van iets nieuws voorzien. Niet eerder heeft het Hof in een gezinsmigratiezaak waar het gaat om toelating zo nadrukkelijk het 'belang van het kind'-beginsel geformuleerd als een (mede) aan de nationale rechter gerichte norm.

In diverse toelatingszaken waar het Hof het 'belang van het kind'-beginsel noemt, wordt dat begrip vrij oppervlakkig gebruikt – vaak vrijwel alleen in de concluderende overweging – en lijkt het niet veel meer te zijn dan een legitimatie van de weg die het Hof toch al was ingeslagen.¹⁰ Dit heeft in de literatuur dan ook geleid tot heel verschillende oordelen over de mate van invloed die het 'belang van het kind'-beginsel daadwerkelijk heeft in de beoordeling door het EHRM.¹¹

9 Zie bijvoorbeeld: EHRM 31 januari 2006, *Rodrigues da Silva & Hoogkamer t. Nederland*, JV 2006/90 m. nt. Boeles, par. 44; EHRM 18 oktober 2006, *Úner t. Nederland*, JV 2006/417 m. nt. Boeles, par. 58; EHRM 23 juni 2008, *Maslov t. Oostenrijk*, JV 2008/267 m. nt. Boeles, par. 82; EHRM 28 juni 2011, *Nunez t. Noorwegen*, JV 2011/402 m. nt. Van Walsum, par. 84; EHRM 16 april 2013, *Udeh t. Zwitserland*, 12020/09, par. 44 en 52; EHRM 30 juli 2013, *Berisha t. Zwitserland*, JV 2013/302, par. 51 en 60; EHRM 24 juli 2014, *Kaplan e.a. t. Noorwegen*, JV 2014/320 m.digi-nt. Werner, 88 en 98; EHRM 3 oktober 2014, *Jeunesse t. Nederland*, JV 2014/343 m. nt. Boeles, par. 109 en 120; EHRM 2 april 2015, *Sarkózi & Mahran t. Oostenrijk*, 27945/10, par. 64.

10 Vgl. bijvoorbeeld; EHRM 31 januari 2006, *Rodrigues da Silva & Hoogkamer t. Nederland*, JV 2006/90 m. nt. Boeles en EHRM 28 juni 2011, *Nunez t. Noorwegen*, JV 2011/402 m. nt. Van Walsum.

11 Vgl. A.M. Reneman, 'Het Kinderrechtenverdrag krijgt tanden', *A&MR* 2011-08, p. 359-361, E. Nissen, 'Het "best interests"-beginsel in de rechtspraak over artikel 8 EVRM', *A&MR* 2013-07, p.337-343, M.A.K. Klaassen & G.G. Lodder, 'Kroniek Gezinsshereniging II: Artikel 8 EVRM', *A&MR* 2014-02, p. 115-117, J. Werner en M. Goeman, *Gezinnen in de Knel. Een analyse van het belang van het kind in*

7 EHRM 8 november 2016, *El Ghatet t. Zwitserland*, 56971/10, par. 46-47.

8 EHRM 8 november 2016, *El Ghatet t. Zwitserland*, 56971/10, par. 47.

In de zaak *Jeunesse* geeft het Hof al wat meer aan van wat het van de nationale autoriteiten verwacht bij de toets aan het 'belang van het kind'; het oordeelt dat nationale besluitvormingsorganen bij het beoordelen van aangedragen bewijs acht dienen te slaan en onderzoek dienen te doen naar de uitvoerbaarheid, haalbaarheid en proportionaliteit van een verwijdering van een buitenlandse ouder om zodoende effectieve bescherming en voldoende gewicht te geven aan het 'belang van het kind'.¹² De betekenis van het 'belang van het kind'-beginsel in gezinsmigratie-zaken krijgt hier dus wat meer substantie, de norm is hier echter nog steeds gericht aan 'national decision-making bodies'. Deze wijze van adressering doet primair aan bestuursorganen denken en niet zozeer aan nationale rechters. Al blijkt uit de concrete beoordeling van deze norm in *Jeunesse* wel dat het Hof daarbij zeker ook relevantie toekent aan de wijze van oordelen van nationale rechters.¹³ Heel expliciet is het Hof hierover echter nog niet in *Jeunesse*.

In onderhavige zaak daarentegen wordt de norm uit artikel 3 IVRK niet alleen in het algemeen aan nationale autoriteiten geadresseerd, maar ook rechtstreeks aan de nationale rechters. Zoals aangegeven oordeelt het Hof letterlijk 'the domestic courts must place the best interests of the child at the heart of their considerations and attach crucial weight to it'. Het Hof geeft hiermee helder aan dat de nationale rechter grote betekenis dient te geven aan het 'belang van het kind'. Uiteraard gaat aan de rechterlijke controle de beoordeling door een bestuursorgaan vooraf, op wie deze verplichting vooreerst rust. Het EHRM benadrukt daarbij echter het belang van een grondige toets van het 'belang van het kind' door de nationale rechter.¹⁴

tussen de 'belang van het kind'-toets in gezinsmigratie- en kinderonvoeringszaken, oordeelt het EHRM in kinderonvoeringszaken vaak strenger dan in migratiezaken; in laatstgenoemde zaken wordt Staten een ruimere margin of appreciation gegund.¹⁷ Zo overwoog het EHRM al in 2010 in het *Neulinger*-arrest dat: "[The] Court must ascertain whether the domestic courts conducted an in-depth examination of the entire family situation'. In het *El Ghatet*-arrest zet het Hof een belangrijke stap in de richting van de toetsing in kinderonvoeringszaken.

Wanneer overigens acht wordt geslagen op de tekst van artikel 3 IVRK zelf, dan kan het niet verbazen dat de toepassing van dit verdragsartikel binnen de sfeer van artikel 8 EVRM leidt tot adressering van de norm uit artikel 3 IVRK – het betrekken van het 'belang van het kind' als primaire overweging in iedere aangelegenheid die het kind aangaat – aan de nationale rechter. Artikel 3 IVRK bevat deze adressering immers zelf al. Artikel 3 IVRK is volgens de tekst van deze bepaling gericht aan (onder andere) "courts of law, administrative authorities or legislative bodies". Wanneer het Hof de toepassing van artikel 3 IVRK binnen de sfeer van artikel 8 EVRM serieus neemt, volgt daaruit dat deze toets ook invloed heeft op de toetsing door de nationale rechter(s). Artikel 3 IVRK lijkt in ieder geval steun te bieden voor het oordeel van het EHRM voor een volle rechterlijke toetsing.

De betekenis van de lijn die het Hof in *El Ghatet* uiteenzet komt verder tot uiting door de grote nadruk op het subsidiariteitsbeginsel door het Hof in onderhavige zaak. Dit beginsel erkent dat de primaire bevoegdheid en plicht tot naleving van de bepalingen uit het EVRM bij de verdragstaten ligt; zij

De Afdeling kan de terughoudende toetsing van de bestuurlijke belangenafweging niet meer volhouden in zaken waarbij minderjarige kinderen betrokken zijn.

Het is aardig om de vergelijking aan te stippen met de jurisprudentie van het EHRM over kinderonvoering. Als het in gezinsmigratiezaken over het 'belang van het kind' gaat, verwijst het Hof vaak naar kinderonvoeringszaken waarin het Hof het 'belang van het kind'-beginsel heeft toegepast. Zo wordt een zaak als *Neulinger & Shuruk*¹⁵ regelmatig genoemd in gezinsmigratiezaken.¹⁶ Hoewel er dus een onderling verband bestaat

zijn verantwoordelijk voor de effectieve bescherming van de rechten uit het EVRM binnen de eigen rechtsorde. Bijgevolg komt het Hof op basis van dit beginsel enkel een superviserende taak toe.¹⁸

Het Hof is in het verleden wel bekritiseerd omdat het soms te veel de rol lijkt aan te nemen van een eerstelijns feitenrechter.¹⁹ Zo niet in de zaak *El Ghatet*, het Hof legt sterk de nadruk op de rol van de nationale autoriteiten om de relevante belangen vast te stellen en af te wegen. Daarover oefent het EHRM toezicht uit en voor de goede uitoefening van dit toezicht is het Hof juist afhankelijk van nationale besluitvormingsinstanties en rechters die de betrokken belangen grondig beoordelen. Het Hof overweegt dit eerst als een algemeen principe, maar maakt dit ook waar in onderhavige zaak. Het oordeelt dat de nationale beoordeling – los van de uitkomst – ook had kunnen worden goedgekeurd op basis van de algemene beginselen van artikel 8 EVRM. Dat het nu toch een schending

het Europese en Nederlandse gezinsmigratiebeleid, Leiden: Defence for Children 2015, p. 34-41.

12 EHRM 3 oktober 2014, *Jeunesse t. Nederland*, JV 2014/343 m. nt. P. Boeles par. 109. Deze overweging is in opvolgende zaken herhaald, zie o.a.: EHRM 2 april 2015, *Sarközi en Mahran t. Oostenrijk*, 27945/10, par. 64.

13 Zie hiervoor in het *Jeunesse*-arrest met name de verwijzing in paragraaf 120 naar de paragrafen 23, 28 en 34, waarin wordt ingegaan op de nationale procedure. Zie hierover ook: C.A. Groenendijk, 'Gezinshereniging met Nederlanders uit immigrantengroepen. Straatsburg uit kritiek op Nederlandse toetsing van de belangen van kinderen', *A&MR* 2014-08-09, p. 368.

14 In zaken die niet over toelating maar over uitzetting gaan en waarbij er sprake is van inmenging, overweegt het Hof overigens al wel in een aantal zaken dat de zogenaamde *Boultif*- of *Üner*-criteria – waarvan de toets aan het 'belang van het kind' sinds *Üner* deel uit maakt – een handvat zijn voor de nationale rechter (zie bijvoorbeeld: EHRM 23 juni 2008, *Maslov t. Oostenrijk*, JV 2008/267, par. 70 en EHRM 16 april 2013, *Udeh t. Zwitserland*, 12020/09, par. 44). Zo nadrukkelijk als het Hof in de *El Ghatet*-zaak oordeelt dat het 'belang van het kind' centraal moet staan in de nationale rechterlijke beoordeling, heeft het Hof dat m.i. in die arresten niet geoordeeld.

15 EHRM 6 juli 2010, *Neulinger en Shuruk tegen Zwitserland*, RV 2010/98 m. nt. Ruitenberg.

16 Zie bijvoorbeeld: EHRM 28 juni 2011, *Nunez tegen Noorwegen*, JV 2011/402 m. nt. Van Walsum, par. 78; EHRM 30 juli 2013, *Berisha t. Zwitserland*, JV 2013/302, par. 51; EHRM 8 juli 2014, *M.P.E.V. en anderen t. Zwitserland*, 3910/13, par. 57; EHRM 3 oktober 2014, *Jeunesse t. Nederland*, JV 2014/343 m. nt. P. Boeles par.

75, 109 en 118; EHRM 2 april 2015, *Sarközi & Mahran t. Oostenrijk*, 27945/10, par. 64.

17 Zie voor een vergelijking tussen gezinsmigratiezaken en kinderonvoeringszaken de volgende scriptie: A. Biersteker, *Het belang van het kind centraal? EHRM-jurisprudentie over artikel 8 EVRM in migratiezaken en kinderonvoeringszaken vergeleken*, *Migratieweb* ve16001932.

18 J. van de Lanotte en Y. Haeck, *Handboek EVRM. Deel 1 Algemene beginselen*, Antwerpen-Oxford: Intersentia 2005, p. 179-183.

19 Zie voor dergelijke kritiek van binnenuit het Hof: de Joint Dissenting opinion bij *Jeunesse*, van de rechters Villiger, Mahoney en Silvis.

moet aannemen is omdat de beoordeling door de nationale rechter(s) als te oppervlakkig wordt beoordeeld.

3. Gevolgen voor Nederland

De Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State hanteert al jaren de lijn dat de bestuursrechter vol dient te toetsen of de staatssecretaris alle relevante feiten en omstandigheden in zijn belangenafweging heeft betrokken en dat indien de rechter meent dat dit het geval is, de uitkomst van de belangenafweging slechts enigszins terughoudend getoetst kan worden.²⁰ Deze terughoudende maatstaf voor de rechterlijke toetsing bij artikel 8 EVRM is in het verleden wel gekoppeld aan de bestuursrechtelijke figuur van de beoordelingsvrijheid.²¹ De *margin of appreciation* komt daarbij dus (primair) toe aan het bestuursorgaan. Hoewel het gebruik van de term beoordelingsvrijheid in 8 EVRM-zaken al een tijd is losgelaten door de Afdeling, draagt de hiervoor genoemde toetsingsmaatstaf nog wel duidelijk de sporen van deze wijze van toetsen. Wanneer het bestuursorgaan de voor een zaak relevante belangen heeft betrokken in de belangenafweging,

is het uitgangspunt immers nog steeds een terughoudende toetsing.²²

Het is de vraag of deze lijn van de Afdeling nog is vol te houden in zaken waarbij minderjarige kinderen betrokken zijn. Zoals aangegeven geeft het Hof in *El Ghatet* aan dat de nationale rechter het 'belang van het kind' tot de kern van zijn overwegingen moet maken en er bovendien cruciaal gewicht aan moet toekennen. Het Hof stelt deze norm onder het kopje '*General principles*' – geen casusgebonden overweging, kortom. Bij de toepassing van de algemene beginselen op de specifieke zaak acht het Hof bovendien een 'thorough' belangenafweging door de nationale autoriteiten noodzakelijk, om direct daarna te concluderen dat het Zwitserse Hof daarin tekort geschoten is. Dit benadrukt dat het EHRM van de nationale rechters verwacht dat het vol toetst aan de belangen van kinderen. Uiteraard komt de Staat nog altijd een *margin of appreciation* toe, maar dat begrip kan gelet op dit arrest niet worden gebruikt als legitimatie voor een terughoudende rechterlijke toets, althans niet in zaken waarbij de belangen van kinderen op het spel staan.

20 Zie bijvoorbeeld: ABRvS 18 oktober 2013, 201208082/1/V1, r.o. 6.2 en ABRvS 25 maart 2015, ECLI:NL:RVS:2015:1044, r.o. 3.2.

21 Zie bijvoorbeeld: ABRvS 3 februari 2005, JV 2005/131, r.o. 2.2.2.

22 Zie hierover de noot van K.E. Geertsema in JV 2010/195.